

PROSTRIEDKY OCHRANY VERITEĽOV V KONKURZNOM A REŠTRUKTURALIZAČNOM KONANÍ¹

JUDr. Matej Smalik, PhD.

JUDr. Štefan Mikuš

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra obchodného a hospodárskeho práva
Okresný súd Bratislava
Úsek konkurzov a reštrukturalizácií
matej.smalik@flaw.uniba.sk
stvmikus@gmail.com

Prostriedky ochrany veriteľov v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní²

Príspevok sa zameriava na analýzu postavenia veriteľov pri insolvencii ich dlžníkov v rámci konkurzného a reštrukturalizačného konania a prináša viaceré postrehy z právnej praxe so súčasným formulovaním návrhov riešenia práva *de lege ferenda*. Príspevok poukazuje na právne prostriedky ochrany veriteľov vo vzťahu k dlžníkovi, ostatným veriteľom, správcovi i samotnému súdu.

The means of creditor protection in bankruptcy and restructurization proceedings

Authors focus on the analysis of the creditor's position by the insolvency of its creditors in bankruptcy and restructurization proceedings. The article brings several observations from the legal practice and formulates the proposals for *de lege ferenda* legal regulation. The article focuses on the legal instruments of the creditor's protection in relation to the debtor, other creditors, the bankruptcy administrator and the court.

¹ Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe grantu APVV-15-0740

² Názory autorov prezentované v tomto článku sú výlučne ich subjektívnymi názormi a nemusia sa nutne zhodovať s oficiálnymi stanoviskami a postojmi Okresného súdu Bratislava I

Die Vermittels für die Sicherheit den Gläubigern im Konkurs und in Restrukturierung

Der Beitrag analysiert die Anstellung den Gläubigern bei der Insolvenz von den Debitoren im Konkurs und Restrukturierung. Der Beitrag bringt manche Bemerkungen von der Anwaltspraxis und formuliert die Lösung der Recht *de lege ferenda*. Der Beitrag hindeutet auf den rechtlichen Mitteln für die Schutz den Gläubigern in Bezug mit der Schuldige, andere Gläubigern, der Fiduziar und das Gericht.

Kľúčové slová: konkurz, reštrukturalizácia, veriteľ, insolvenca, správca, súd

Keywords: bankruptcy, restructuralization, creditor, insolvency, bankruptcy administrator, court

Schlüsselbegriffe: Konkurs, Restrukturierung, Gläubiger, Insolvenz, Fiduziar, Gericht

Úvod

Zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom a účinnom znení (ďalej len „ZKR“) rieši úpadok dlžníka dvoma metódami. Prvou je cesta konkurzu, kde v prípade zistenia dostatočnej majetnosti dlžníka sa vyhlási konkurz, v ktorom sa speňaží úpadcov majetok a následne sa pomerne uspokoja veritelia. V prípade snahy dlžníka o zachovanie podnikateľskej činnosti ponúka zákon možnosť postupného uspokojenia veriteľov dlžníka spôsobom dohodnutým v reštrukturalizačnom pláne prostredníctvom reštrukturalizácie. Konkurzné konanie je osobitným druhom civilného konania, v ktorom si veritelia uplatňujú a vymáhajú pohľadávky proti dlžníkovi v krízovej ekonomickej situácii definovanej v ZKR ako úpadok.³ Úpadok je ekonomický stav, ktorý vyplýva z finančnej situácie dlžníka. Súd vyhlásením konkurzu alebo povolením reštrukturalizácie len konštatuje existenciu tohto javu v štádiu ešte pred začatím konania. ZKR v § 3 uvádza, že dlžník je v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený. Platobná neschopnosť je definovaná neschopnosťou plniť 30 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho splatných záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku. Vzhľadom na početnosť výskytu úpadku v trhovom prostredí je potreba po čo najefektívnejšej legislatívnej kalibrácii tohto procesu plne oprávnená. V súlade so ZKR⁴ je dlžník v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený. ZKR taktiež

³ ĎURICA, M.: *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. Bratislava : EUROKÓDEX, 2012, s. 53.

⁴ § 3 ZKR

zakotvuje inštitút predpokladaného úpadku, ktorý nastáva v prípade, že samotný dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu. Takýto stav predpokladaný úpadok znamená, že príslušný konkurzný súd spravidla vyhlási konkurz na dlžníka bez podrobnejšieho zisťovania jeho majetkového stavu.⁵ Z účtovného pohľadu sa úpadok dlžníka zisťuje v súlade s postupom stanovenom zákonodarcom v rámci vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR.⁶

Zodpovednosť za, pre veriteľov čo najpriaznivejší priebeh úpadku dlžníka, je v prvom rade zodpovednosťou štatutárneho orgánu dlžníka⁷. Štatutárny orgán v súlade s ustanovením § 11 ZKR zodpovedá za včasné podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu.⁸ V prípade vyhláseného konkurzu alebo povolenej reštrukturalizácie prechádza táto ťarcha na plecia správcu konkurznej podstaty alebo reštrukturalizačného správcu, ktorí obaja podliehajú súdnemu dohľadu. ZKR dáva aj samotným veriteľom možnosť aktívne ovplyvňovať proces úpadku, a to dokonca ešte v štádiu pred vyhlásením samotného konkurzu. Najvýraznejšou možnosťou ovplyvnenia úpadkového procesu v rukách veriteľa je iniciovanie konkurzného konania, a to na základe § 11 odsek 3 ZKR, ktorý okrem dlžníka, likvidátora konajúceho v mene dlžníka a v prípade konkurzu finančných inštitúcií aj osôb uvedených v § 176 ZKR, dáva možnosť veriteľovi dlžníka podať návrh na vyhlásenie konkurzu dlžníka. Veriteľ je oprávnený takýto návrh podať v prípadoch, keď veriteľ môže odôvodnene predpokladať platobnú neschopnosť svojho dlžníka a v súlade so stanoviskom občianskoprávného a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky⁹ môže mať voči dlžníkovi pohľadávku aj zanedbateľného rozsahu. Samotná skutočnosť, že dlžník neuhradil splatné záväzky veriteľom ale nemusí znamenať, že sú splnené podmienky pre úpadok dlžníka. Ak dlžník disponuje prostriedkami, ktoré mu umožňujú uhradiť bez zbytočného odkladu splatné pohľadávky veriteľov, ale nie je ochotný (napr. preto, že tieto pohľadávky neuznáva, vedie spor o ich výšku

⁵ Bližšie pozri: POSPÍŠIL, B. a kol.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. dopl. a preprac. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 37.

⁶ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 643/2005 Z.z., ktorou sa upravujú podrobnosti o spôsobe určenia platobnej neschopnosti a predĺženia

⁷ K problematike povinností a zodpovedností štatutárnych orgánov za podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu pozri: SMALIK, M: *Povinnosti konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným pri insolvencii v Slovenskej republike a Českej republike*. Corporate Governance. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 168-180.

⁸ LUKÁČKA, P.: *Zodpovednosť konateľa za porušenie povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu*. In *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2014*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2014, s. 359-362.

⁹ Stanovisko občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky zo 17. júna 1998, sp. zn. Cpjn 19/98, publikované pod Rc 52/1998 hovorí, že podmienka viacerých veriteľov je splnená aj vtedy, ak je splatná pohľadávka ďalšieho (druhého) veriteľa zanedbateľného rozsahu. Ak je dlžník, objektívne vzatý, schopný zaplatiť splatnú pohľadávku veriteľa, nie je to však ochotný urobiť, nie sú splnené podmienky úpadku v zmysle zákona o konkurze.

alebo si proti nim uplatňuje svoje vlastné pohľadávky), nie sú splnené podmienky úpadku.¹⁰

Zákonná zbraň veriteľa

Nakoľko veriteľ ale zväčša nemá a ani nemôže mať plne objektívny prehľad o finančnej situácii dlžníka, na základe ktorej by dokázal analyzovať jeho úpadok, nastavil zákon ako podmienku odôvodneného predpokladu platobnej neschopnosti omeškanie dlžníka s plnením aspoň dvoch peňažných záväzkov viac ako jednému veriteľovi po dobu dlhšiu ako 30 dní a minimálne jedným z týchto veriteľov bol písomne vyzvaný na zaplatenie. V prípade písomnej výzvy by bolo podľa nášho názoru potrebné zvážiť a v zákone špecifikovať zaradenie danej výzvy na časovej osi, pričom výzva by mala nasledovať až po vzniku odôvodneného predpokladu platobnej neschopnosti.¹¹ Takáto zákonná „zbraň“ vo forme možnosti iniciovania návrhu na vyhlásenie konkurzu v rukách veriteľov musí byť vzhľadom na možné devastácie účinky vyhláseného konkurzu na majetok dlžníka dôsledne kontrolovaná, a to jednak po začatí konkurzného konania (umožnením kontradiktórnosti priebehu konania) ako aj pred začatím konania. To sa dodatočne podarí, ak súd bude skúmať nielen čisto formálnu stránku návrhu, ale bude brať na zreteľ aj možnosť existencie tzv. šikanózných návrhov, ktorými mnohokrát veriteľovi na dosiahnutie želaného efektu postačí len samotné začaté, hoc aj neskôr zastavené konkurzné konanie na majetok dlžníka. Aj napriek existencii zásady rýchlosti konania, bolo by na mieste v odôvodnených prípadoch dať možnosť na vyjadrenie dlžníkovi vo fáze ešte pred začatím konkurzného konania. Takýto nekonvencionálny postup súdu by napokon bol v prospech všetkých oprávnených veriteľov dlžníka nezneužívajúcich svoje postavenie, nakoľko v prípade zabránení konania vedúceho k úpadku dlžníka by bolo vysoko pravdepodobné štandardné uspokojenie veriteľov. V súlade so znením rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky¹² je samotná výzva na zaplatenie pohľadávky smerovaná dlžníkovi podľa § 11 odsek 3 ZKR jednou zo základných podmienok oprávnenosti veriteľského návrhu na vyhlásenie konkurzu. Rovnako sa v súdnej praxi stre-

¹⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 29 Odo 564/2001

¹¹ V súlade s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43 Co KR 17/2012 samotná skutočnosť, že dlžník vlastní nehnuteľnosť pomerne vysokej hodnoty (na ktorej viaznu viaceré záložné práva) nie je možné považovať v tomto prípade za krytie finančným majetkom pre posúdenie platobnej schopnosti v zmysle zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

¹² Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 85/2012. V rámci uznesenia ústavný súd konštatoval, že odmietnutie návrhu na vyhlásenie konkurzu z dôvodu, že podľa § 11 odsek 3 ZKR neboli sťažovateľmi doložené listinné dôkazy (preukazujúce skutočnosť, že dlžník bol písomne vyzvaný na úhradu pohľadávky) neporušuje základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa článku 46 odsek 1 Ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

távame s prípadmi, keď veriteľský návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka slúži ako alternatívna forma vymáhania pohľadávky veriteľa a v prípade nepreukázanej jej spornosti sa často konanie zastavuje pre zaplatenie pohľadávky podľa § 17 ZKR, a to tým spôsobom, že dlžník ešte pred vyhlásením konkurzu na svoj majetok preukáže zánik všetkých pohľadávok veriteľov, ktorí sú účastníkmi konkurzného konania. Týmto postupom, keď dlžník uspokojí pohľadávky veriteľov (zánik pohľadávky zápočtom nie je vylúčený, no zánik pohľadávky započítaním je podľa nášho názoru podporeného judikatúrou zo strany dlžníka vierohodne dokázať¹³), ktorí boli navrhovateľmi v konkurznom konaní, príde z dôvodu zániku pohľadávky zakladajúcej aktívnu legitimáciu k zastaveniu konkurzného konania vedeného voči dlžníkovi.

Účastníci konania

Účastníkmi konkurzného konania sú podľa § 24 ZKR dlžník, navrhovateľ a veritelia, ktorí si spôsobom ustanoveným ZKR prihlásili svoje pohľadávky. Hoci veriteľský návrh musí obsahovať okrem navrhovateľa ešte aspoň jedného označeného veriteľa, takto uvedenému veriteľovi uvedenie v návrhu na vyhlásenie konkurzu nezakladá postavenie účastníka konania, a teda pri postupe podľa § 17 ZKR sa pre zastavenie konania nevyžaduje zánik pohľadávky veriteľa, ktorému zákon nepriznáva postavenie účastníka konania. Nielen takto označený veriteľ, ale aj ostatní veritelia dlžníka, ktorí by boli oprávnení podať samostatne návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok dlžníka, majú zákonnú možnosť stať sa až do momentu vyhlásenia konkurzu účastníkmi konania, a tým pádom pri teoretickej možnosti postupu dlžníka podľa § 17 ZKR byť uspokojení. V prípade veriteľských návrhov by bola vhodná spolupráca medzi známymi veriteľmi dlžníka, a to tým spôsobom, že už samotný návrh by podávali v pluralite, čo by bolo výhodné z hľadiska postavenia oboch veriteľov v štádiu pred vyhlásením konkurzu a rozdelenia nákladov súvisiacich s podaním veriteľského návrhu na vyhlásenie konkurzu. V praxi to môže byť výhodné pre skupiny drobných veriteľov, ktorých pohľadávky sú z ich pohľadu markantné, avšak z pohľadu dlžníka neboli doteraz uspokojené kvôli prioritnému uspokojovaniu dominantnejšie sa správajúcich veriteľov. Daný postup môže vyvolať aj prerušenie a

¹³ Aj pre insolvenčné konania platí, že v prípade, keď insolvenčný navrhovateľ doloží, že mu voči dlžníkovi vznikla splatná pohľadávka, možno insolvenčný návrh zamietnuť len z dôvodu nedostatku aktívnej legitimácie insolvenčného navrhovateľa iba vtedy, keď dlžník preukáže opodstatnenosť svojej obrany založenej na tvrdení, že pohľadávka insolvenčného navrhovateľa zanikla započítaním. Insolvenčný navrhovateľ teda nie je povinný kvalifikovane zvrátiť takto uplatnenú obranu dlžníka, ale naopak, je na dlžníkovi, aby doložil, že vôbec má (mal) oči insolvenčnému navrhovateľovi pohľadávku spôsobilú na započítanie (Uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 29 NS ČR 42/2011).

následné zastavenie konkurzného konania z dôvodu reštrukturalizácie dlžníka.

So sériou pristupovania veriteľov do konania sme sa v poslednom období stretli opakovane. Postavenie veriteľa ako navrhovateľa po vyhlásení konkurzného konania nezakladá navrhovateľovi, na rozdiel od reštrukturalizačného konania, žiadne osobitné postavenie. Svoju pohľadávku musí takýto veriteľ prihlásiť za rovnakých podmienok ako ostatní veritelia, čiže okrem iného takýto postup podlieha posúdeniu správcom. V rámci popierania prihlásených pohľadávok dáva zákon možnosť ostatným prihláseným veriteľom ovplyvňovať konanie prostredníctvom postupu podľa § 32 ZKR, a to popretím pohľadávky iného veriteľa.¹⁴ Zatiaľ čo správca musí z titulu svojej funkcie preskúmať s odbornou starostlivosťou všetky tvrdenia veriteľa v prihláške, zákon prihlásenému veriteľovi zakladá tento postup len ako možnosť v prípade vedomosti o spornosti pohľadávky iného veriteľa. Ide o prípady, keď veriteľ dokáže zdôvodniť popretie týkajúce sa sumy prihlásenej pohľadávky, poradia uspokojovania zo všeobecnej podstaty alebo rozsahu a existencie zabezpečovacieho práva. Pre účinné uplatnenie si daného postupu musí veriteľ podať podanie na predpísanom tlačíve a na bankový účet správcu zložiť kauciu. Číslo účtu pre účely zloženia kaucie musí správca zverejniť v obchodnom vestníku na začiatku, resp. ešte pred začatím plynutia lehoty na popieranie. Tento postup by mal konkurzný súd skúmať v prípade rozhodovania o správцovej paušálnej odmene do prvej schôdze veriteľov a v prípade nedodržania tejto povinnosti aj primerane sankcionovať. Súd v štádiu zisťovania a popierania pohľadávok nemá oprávnenie mimo rozhodovania podľa § 30 ZKR priamo zasahovať do tohto procesu. Podľa nášho názoru však môže aj mimo incidenčného konania v rámci dohľadu súdu preskúmať správcom postup pri vyhodnocovaní prihlásených pohľadávok správcom. Súd by mal k tomuto kroku pristúpiť z dôvodu ochrany veriteľov. Môže totiž nastať situácia, že správca by bez dostatočnej miery odbornej starostlivosti (prípadne účelovo) popieral alebo zisťoval prihlásených veriteľov. Oba tieto postupy môžu poškodzovať záujmy veriteľov. Jednotliví popretí veritelia si nemôžu uplatňovať svoje práva spojené s ovplyvňovaním chodu konkurzného konaní, prípadne pri nesprávnom zistení pohľadávok prichádza k ujme všetkých oprávnených veriteľov a to z dôvodu, že pri širšom okruhu zistených veriteľov si oprávnení veritelia ťažie hája svoje záujmy a aj z prípadného výťažku zo všeobecnej podstaty im prípadne menší percentuálny podiel uspokojenia. Nakoľko sa jedná o jednu z

¹⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7 Obo 7/2002: „Ak veriteľ, ktorého pohľadávka bola popretá, podal žalobu o určenie pravosti prihlásenej pohľadávky (incidenčnú žalobu) a v konaní o nej nebol úspešný, prestáva byť účastníkom konkurzného konania právoplatnosťou rozhodnutia o zamietnutí žaloby. Nemá to však vplyv na výsledok hlasovania schôdze konkurzných veriteľov, ktorá sa konala pred právoplatnosťou rozhodnutia o incidenčnej žalobe, ak súd rozhodol, že hlasovať môžu aj konkurzní veritelia, ktorých pohľadávka bola popretá.“

najdôležitejších fáz konkurzného konania, bolo by zo strany súdu alibistické obmedziť sa len na možnosť veriteľov podať incidenčnú žalobu v spojení s priznaním hlasovacích práv. Pri svojvoľnom zistení alebo popretí veriteľa správcom by z nášho pohľadu malo nasledovať odvolanie správcu pre závažné porušenie povinností správcu.¹⁵ Súd by pri dohľade nad správčovým postupom pri vyhodnocovaní prihlášok mal postupovať nielen proaktívne v rámci dozoru nad činnosťou správcu, ale vzhľadom na vysoký nápad vecí v oddeleniach hlavne reaktívne, a to na podnet dotknutých veriteľov. Takto by sa zvýšila miera poskytnutej ochrany veriteľom pred správcom, ktorý neodborne (prípadne účelovo) postupuje v konaní a pravidelné uplatňovanie tohto postupu by malo preventívnu funkciu pre ďalšie konkurzné konania. Veriteľ popretý iným veriteľom¹⁶ má možnosť aj naďalej spoluriadiť chod konkurzného konania a to prostredníctvom postupu podľa § 32a ZKR, ktorý umožňuje súdu na podnet popretého veriteľa priznať hlasovacie práva dotknutému veriteľovi. Zákon určuje procesný postup podľa ktorého správca doručuje súdu podnet popretého veriteľa spolu s prihláškou a svojím stanoviskom. Podľa nášho názoru by bola vhodná legislatívna zmena a to tým, že by ZKR aktívne legitimoval priamo popretého veriteľa a súd by si v prípade potreby zabezpečil súčinnosť správcu. Týmto by sa zrušil možný priestor na špekulatívne neskoré predloženie podnetu veriteľa na rozhodnutie súdu zo strany správcu.

Zároveň ako myšlienku *de lege ferenda* navrhujeme zvážiť rozšírenie okruhu oprávnených popretých veriteľov na podanie návrhu na priznania hlasovacích práv, a to v prípadoch, ak by podľa vyššie uvedeného postupu bol veriteľ popretý správcom bez dostatočného zákonného odôvodnenia a následne by z tohto dôvodu prišlo k odvolaniu správcu súdom. V praxi by to popretému veriteľovi (ktorého správcu bez zákonného odôvodnenia poprel), prinavrátilo práva priznávajúce veriteľovi, ktorého pohľadávka bola vyhodnotená a prihlásená v súlade so zákonom. K priznaniu hlasovacích práv treba pristupovať obozretne, nakoľko pri veriteľovi s proporcionálne veľkým počtom hlasov (prípadne pri neúčasti ostatných veriteľov na hlasovaní prvej schôdze o výmene správcu) môže nastať situácia, že popretý veriteľ skrz inštitút priznania hlasovacích práv by účelovo vymenil správcu, ktorý by jeho pohľadávku následne dodatočne zistil. V prípade takéhoto postupu (ktorý sa samozrejme môže zakladať na odôvodnenom právnom názore) sa opäť ukazuje potreba dohľadu súdu nad popieraním, zisťovaním, resp. dodatočným

¹⁵ Podľa Uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5 Obo 52/2002 treba za dôležitý dôvod, pre ktorý môže súd aj bez návrhu zbaviť správcu funkcie, považovať aj celkovú nečinnosť správcu alebo jeho čiastočnú nečinnosť, ktorá spočíva napríklad v tom, že nereaguje na výzvy súdu alebo podľa nich nepostupuje.

¹⁶ Prípadne aj veriteľ ktorý si prihlásil pohľadávku priznanú rozhodnutím alebo iným podkladom, na základe ktorého možno vykonať exekúciu, prípadne veriteľ pohľadávky v ktorej bolo uplatnené zabezpečovacie právo registrované v registri záložných práv, registrované v osobitnom registri, alebo zapísané v katastri nehnuteľností.

získovaním pohľadávok správcom, samozrejme za splnenia požiadavky ochrany záujmov všetkých veriteľov zo strany súdu.¹⁷

Schôdze veriteľov a účasť vo veriteľskom výbore

Po prihlasovaní a vyhodnocovaní prihlášok správcom sa v lehote určenej zákonom koná prvá schôdza veriteľov, na ktorej si veritelia pomedzi seba volia veriteľské orgány a rozhodujú o výmene správcu. Veritelia uchádzajúci sa o miesto vo veriteľskom výbore by mali mať na pamäti priemernú dĺžku konkurzného konania, ktoré zvyčajne trvá dlhšie než dva roky, nakoľko znefunkčnenie veriteľského výboru svojou pasivitou by predĺžilo a skomplikovalo celé konkurzné konanie. Rovnako treba postupovať s veľkou mierou rozvahy pri speňažovaní majetku a mať na pamäti špecifiká speňažovania majetku v konkurze. V praxi sa viac krát udiali prípady, že veriteľský výbor odmietol v prvých kolách speňažovania majetku úpadcu ponuky predkladané záujemcami o kúpu majetku zapísaného v súpise podstát, nakoľko nedosahovali prvotné predstavy veriteľov o uspokojení. Veritelia, ktorí si nechceli pripustiť nedobytnosť časti svojich pohľadávok tak predlžovali celé konkurzné konanie a najmä pri majetku vyžadujúcom si pravidelné náklady sa stali prípady, že pohľadávky proti podstate prevážili prípadný zisk zo speňažovania, a tým pádom členovia veriteľského výboru svojím postupom ukrátili všetkých zistených veriteľov. V prípade takéhoto postupu veriteľského výboru by mal správca s vysokou mierou odbornej starostlivosti pristúpiť k režimu ustanovenému v § 83 ods. 3 ZKR, ktorý hovorí o možnosti správcu odmietnuť záväzný pokyn, pokiaľ by bol v rozpore s oprávnenými záujmami dotknutých veriteľov alebo pravidlami speňažovania ustanovenými ZKR. Podľa nášho názoru by tento postup mohol byť použitý aj v prípade, že príde k zamietnutiu uloženia záväzného pokynu a súdy by mali postupovať v spoločnom záujme veriteľov na dosiahnutie čo najvyššej miery uspokojenia. Pre správcu by takýto postup v rozpore s odmietnutým záväzným pokynom znamenal aj možné riziko konfliktu s veriteľmi, ktoré by mohlo vyústiť k hlasovaniu o jeho odvolaní. Navyše, takéto rozhodnutie veriteľského výboru je pre súd záväzné a v súlade s judikatúrou je konkurzný súd bez skúmania dôvodov, ktoré k výmene viedli, povinný vymenovať nového správcu.¹⁸

¹⁷ V súlade s právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 118/2011 musí všeobecný súd v rámci reštrukturalizačného konania zvažovať záujmy všetkých subjektov, o právach ktorých sa v danom konaní rozhoduje (resp. práva ktorých môžu byť dotknuté) pretože prípadná reštrukturalizácia by mala vplyv aj na to, v akej miere budú reálne uspokojené ich pohľadávky. Všeobecné súdy teda v danej veci nemohli apriórne uprednostniť záujem nezabezpečených veriteľov, ale museli zvažovať postavenie všetkých dotknutých subjektov.

¹⁸ Stanovisko obchodného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 16. Decembra 2005, sp. zn. Obpj 7/2005.

ZKR ustanovuje obligatórne hlasovanie o výmene správcu hneď na prvej schôdzi veriteľov. Okrem obligatórneho hlasovania môže k ďalšiemu hlasovaniu o odvolaní správcu prísť podľa § 36 odsek 1 ZKR ak správca opakovane alebo závažne poruší povinnosti ustanovené ZKR alebo sa hlasovacie práva všetkých veriteľov sa od poslednej schôdze veriteľov zmenili tak, že počet hlasov všetkých veriteľov sa zvýšil aspoň o 30 % alebo znížil aspoň o 30 % alebo vznikli podmienené pohľadávky, pri ktorých nebolo možné uplatniť hlasovacie právo na poslednej schôdzi veriteľov a ktoré predstavujú aspoň 30 % všetkých hlasovacích práv alebo výmenu správcu schváli trojštvrťinová väčšina hlasov všetkých veriteľov. Podľa nášho názoru by sa malo zväziť legislatívne obmedzenie možnosti veriteľov odvolať alebo vymeniť správcu. Uvedený názor zastávame z dôvodu, že prvotný správca je vždy vyberaný pomocou technických a programových prostriedkov schválených ministerstvom, teda náhodne bez preferencie niektorého z veriteľov. Správca zapísaný do zoznamu správcov by mal byť na takej odbornej úrovni, aby dokázal viesť konkurz fyzických aj právnických osôb. V prípade, že z jeho strany dôjde k porušeniu povinností ustanovených zákonom, mal by správcu odvolať súd. Hlasovanie o odvolaní v kompetencii schôdze veriteľov po prvej schôdzi veriteľov je z nášho pohľadu úkon navyše, keďže takúto výmenu musí schváliť súd, ktorý skúma aj to, či správca závažne alebo opakovane porušil ustanovenia ZKR. Súd by mal po proaktívnom alebo reaktívnom zistení odvolať správcu a sám pomocou technických a programových prostriedkov schválených Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky náhodne vybrať nového správcu. Tým by sa odstránila možná špekulácia časti veriteľov, ktorí by vďaka pasivite ostatných veriteľov prostredníctvom vybraného správcu mohli vo svoj prospech ovplyvniť priebeh konkurzu. Veriteľský výbor by napríklad účelovo mohol zvolávať schôdzu s pozvaním správcu v zmysle § 38 odsek 4 ZKR na miestach a v časoch, ktoré by správcovi pre kolíziu s jeho správcovskými povinnosťami nemuseli vyhovovať a následne by zvolali schôdzu veriteľov s programom jeho výmeny z dôvodu opakovaného porušenia jeho povinnosti. Sme toho názoru, že v prípade porušenia závažného alebo opakovaného porušenia povinnosti správcom by mal súd pristúpiť v zmysle § 42 odsek 1 ZKR k okamžitému odvolaniu správcu z funkcie správcu úpadcu a následne by mal nového správcu namiesto doterajšieho postupu podľa § 42 ods. 5 ZKR vybrať náhodne, pomocou technických a programových prostriedkov. Podľa terajšieho postupu, keď po odvolaní správcu súdom nasleduje zvolanie a konanie schôdze veriteľov na súde s bodom programu voľba správcu prichádza k situácii, že sa schôdze buď nezúčastní žiaden veriteľ a súd následne pristúpi k náhodnému výberu správcu alebo sa na schôdzu dostaví veriteľ niektorej z verejných inštitúcií, ktorí patria medzi najdisciplinovanejších veriteľov a navrhnu správcu, ktorého si náhodne vybrali predchádzajúcim interným výberom. Oba tieto postupy vedú k rovnakému výsledku, ku ktorému

mu by došlo pri následnom generovaní správcu súdom po jeho odvolaní z funkcie správcu úpadcu. Spôsobujú sa však zbytočné prietahy v konaní tým, že odvolaný správca síce má povinnosť vykonávať funkciu do zvolenia nového správcu, avšak s obmedzeniami a rovnako ani nemožno predpokladať aktivitu odvolaného správcu vedúcu k čo najefektívnejšiemu postupu v konaní. Rovnako by prišlo k zamedzeniu situácie, kedy si správcu vyberajú veritelia so záujmami potenciálne odporujúcimi so spoločným záujmom veriteľov. Rovnako je vhodné zvážiť, či dôvody podľa § 36 ods. 1 písm. b) a c) ZKR smerujúce k odvolaniu správcu sú vhodné a účelné. Ak správca postupuje v konaní odborne, a teda bez porušovania povinností v zmysle ZKR, nie je žiaden dôvod na jeho výmenu.

Záver

V praxi sa možno stretnúť s prípadmi, keď je v konkurznom konaní prevádzkovaný podnik úpadcu. Ak konkurzné konanie trvá dlhší čas a správcovi sa nepodarí speňažiť podnik ako celok, môžu pohľadávky proti podstate vzniknuté najmä v súvislosti so zabezpečením chodu podniku narásť do takej výšky, že sa začnú rovnať dosiahnuteľnému výťažku zo speňazenia podniku úpadcu. Za danej situácie, aj napriek značnému majetku zapísanému vo všeobecnej, prípadne oddelenej podstate, nemusia byť veritelia uspokojení v miere, akú očakávali. Za danej konštelácie môže nastať situácia, že prípadný záujemca o kúpu podniku ako celku osloví skupinu veriteľov, ktorá bude svojimi pohľadávkami predstavovať väčšinu v konkurznom konaní a ich pohľadávky začne skupovať. V danom prípade ich cena pre predpoklad nízkeho uspokojenia veriteľov vzhľadom na výšku pohľadávok proti podstate môže byť pre nového veriteľa priaznivá. Takto získaným vplyvom v konkurznom konaní môže nový veriteľ rozhodovať o chode konkurzného konania. V danom procese by mohol byť veľkou prekážkou v postupe správca, ktorého si podľa terajšej úpravy môžu majoritní veritelia vymeniť za sebe komfortnejšieho správcu, a to aj v prípadoch keď správca neporušil ZKR. Veriteľský výbor, v ktorom bude mať väčšinu skupina veriteľov, ktorá skúpila pohľadávky, bude zrejme postupovať spôsobom odporujúcim tomu, ktorým by bola dosiahnutá najvyššia miera uspokojenia veriteľov. V prípade, že nastane takáto situácia a veriteľský výbor odsúhlasí zjavne nevýhodnú ponuku odporujúcu spoločnému záujmu veriteľov (nemožno zabúdať na veriteľov pohľadávok proti podstate) a správca neodmietne takýto pokyn, môže sa každý veriteľ zistenej nezabezpečenej pohľadávky v zmysle § 38 odsek 7 ZKR do troch dní od zverejnenia uznesenia veriteľského výboru v Obchodnom vestníku domáhať, aby súd zrušil uznesenie veriteľského výboru. Ak súd skonštatuje, že dané uznesenie veriteľského výboru odporuje spoločnému záujmu veriteľov a následne zruší takéto uznesenie, mal by

dopytovať správcu s otázkou dôvodov nepostupovania v zmysle § 83 ods. 3 ZKR. Taktiež by sme navrhovali predĺženie lehoty v § 38 odseku 7 ZKR, nakoľko tri dni sú pre veriteľa z nášho pohľadu nedostatočné na vyhodnotenie krokov veriteľského výboru a prípadnú obranu svojich záujmov.

Záverom je potrebné skonštatovať, že nedôsledné vymáhanie práv jednotlivých veriteľov je v niektorých prípadoch spôsobené aj ich pasivitou. Veritelia, spoliehajúci sa vyslovene na úkony súdu a správcu mnohokrát nedôsledne pristupujú k jednotlivým konaniam, v ktorých v rámci konkurzu uplatňujú svoje pohľadávky. Aj keď sme vyššie predniesli viaceré návrhy na zmenu ZKR *de lege ferenda*, je z nášho pohľadu nevyhnutné, aby sa veritelia neparticipujúci vo veriteľskom výbore dôsledne oboznamovali s činnosťou tohto veriteľského orgánu a vyhodnocovali jeho závery v kontexte spoločného záujmu veriteľov. V prípade, že majú o vhodnosti a výhodnosti týchto jednotlivých úkonov pochybnosti, žiada sa ich proaktívny prístup a to aj v súlade so stále platnou starorímskou zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*.

Použitá literatúra

1. ĎURICA, M: *Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii*. 3.vyd. Bratislava : EUROKÓDEX, 2012. 1024 s.
2. KRÁLIK, M.: *Zákon o správcoch. Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014. 207 s.
3. LUKÁČKA, P.: Zodpovednosť konateľa za porušenie povinnosti podať včas návrh na vyhlásenie konkurzu. In *Milníky práva v stredoeurópskom priestore 2014*. Bratislava : Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2014, s. 359-362.
4. POSPÍŠIL, B. a kol.: *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. dopl. a preprac. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016. 1042 s.
5. SMALIK, M: *Povinnosti konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným pri insolvenčii v Slovenskej republike a Českej republike. Corporate Governance*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 168-180.
6. ŠTOFKOVÁ, P.: *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2012. 210 s.